

LATVIJAS MAKSĀJUMU BILANCE (PAMATRĀDĪTĀJI)

2 • 2001
MĒNEŠA BIĻĒTENS

MĒNEŠA MAKSĀJUMU BILANCES (PAMATRĀDĪTĀJU) SAGATAVOŠANAS PRINCIPI

Maksājumu bilance ir statistikas pārskats par ekonomiskajiem darījumiem starp vienas valsts rezidentiem un pārējo pasauli (nerezidentiem) noteiktā periodā (mēnesī, ceturksnī, gadā).

Latvijas maksājumu bilance veidota atbilstoši Starptautiskā Valūtas fonda "Maksājumu bilances rokasgrāmatas" piektā izdevuma un Eiropas Centrālās bankas prasībām.

Valsts maksājumu bilance ietver tekošo kontu, kapitāla un finanšu kontu un statistisko novirzi. Tekošais konts rāda noteiktā periodā veikto preču un pakalpojumu eksportu un importu, ienākumus un izdevumus (darba samaksu, dividendes, procentus) un kārtējos pārvedumus, kas nav paredzēti ieguldījumiem. Kapitāla un finanšu konts atspoguļo veiktos kapitāla pārvedumus, kas paredzēti ieguldījumiem, kā arī ārējo ieguldījumu un parādu pārmaiņas noteiktā periodā un rezerves aktīvu pieaugumu vai samazinājumu.

Latvijas Banka sagatavo un publicē maksājumu bilanci, sākot ar informāciju par 2000. gadu, kad tā no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes pārņēma atbildību par ceturkšņa un gada maksājumu bilances sagatavošanu un pub-

licēšanu. Sākot ar 2001. gadu, Latvijas Banka publicē arī mēneša maksājumu bilanci (pamatrādītājus).

Mēneša maksājumu bilances (pamatrādītāju) sagatavošanas mērķis ir operatīvi sniegt informāciju par ekonomiskajiem darījumiem ar ārvalstīm, nodrošinot makroekonomisko procesu savlaicīgu analīzi.

Lai rastu iespēju sagatavot mēneša maksājumu bilanci (pamatrādītājus), Latvijas Banka apstiprinājusi "Informācijas par nebanku ārējiem maksājumiem sagatavošanas noteikumus", saskaņā ar kuriem Latvijas bankas četras reizes mēnesī Latvijas Bankai iesniedz pārskatus par nebanku (rezidentu) ārējiem maksājumiem, bet nebankas (rezidenti) reizi mēnesī Latvijas Bankai iesniedz paziņojumus par iekšzemes bankās ienākošajiem un ārvalstu bankās veiktajiem ārējiem maksājumiem.

Sagatavojot mēneša maksājumu bilanci (pamatrādītājus), papildus datiem par nebanku (rezidentu) ārējiem maksājumiem tiek izmantota Latvijas Bankas apkopotā informācija par kredītiestāžu ārējiem aktīviem un pasīviem, Latvijas

Bankas dati par ārējām rezervēm, Valsts kases apkopotie dati par valdības ārējo parādu un ārvalstu finanšu palīdzību, kā arī informācija no uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar starpniecību darba līgumu slēgšanā starp fiziskajām personām (rezidentiem) un darba devēju (nerezidentu) darbam ārvalstīs, un citi avoti.

Mēneša maksājumu bilance (pamatrādītāji) tiek sagatavota 30 darbadienu laikā pēc pārskata mēneša beigām. Mēneša maksājumu bilances pamatrādītāji tiek precizēti, sagatavojot ceturkšņa maksājumu bilanci, kad pieejams plašāks informācijas avotu klāsts, t.sk. veidlapas Nr. 1-MB "Ārējo ieguldījumu ceturkšņa pārskats" un veidlapas Nr. 3-MB "Transporta un starpniecības pakalpojumu ceturkšņa pārskats" dati, kā arī Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes apkopotie ārējās tirdzniecības statistikas un Latvijas Republikas robežu šķērsojušo personu apsekojuma dati.

Dažkārt sakarā ar datu elektroniskās apstrādes tehnoloģijas specifiku skaitļu noapaļošanas dēļ iespējamas nelielas atšķirības starp uzrādīto kopējo apjomu un saskaitāmo kopsummām.

Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo februārī salīdzinājumā ar janvāri samazinājās par 7.1 milj. latu, jo uzlabojās pakalpojumu, ienākumu un kārtējo pārvedumu saldo. Tekošā konta negatīvais saldo bija 12.3 milj. latu. Salīdzinājumā ar janvāri preču negatīvais saldo būtiski nepalielinājās. Preču eksporta pieaugums (11.5%) apsteidza preču importa kāpumu (8.8%), un imports pārsniedza eksportu tikai par 38.3%.

Pakalpojumu pozitīvais saldo salīdzinājumā ar janvāri pieauga par 3.3 milj. latu (līdz 25.9 milj. latu) un sedza 58.5% no preču negatīvā saldo. Kāpumu galvenokārt noteica no nerezidentiem saņemto pakalpojumu apjoma samazinājums. Pārvaldājumu pakalpojumu pozitīvais saldo palielinājās par 3.9 milj. latu, galvenokārt pieaugot sniegto jūras transporta pārvaldājumu pakalpojumu apjomam (palielinājās kravu apgrozījums Latvijas ostās). Ceļojumu pakalpojumu negatīvais saldo samazinājās līdz 3.4 milj. latu. Citu pakalpojumu saldo pasliktinājās par 1.1 milj. latu un kļuva negatīvs (0.9 milj. latu), jo saruka nerezidentiem sniegto tirdzniecības starpniecības pakalpojumu apjoms.

Ienākumu negatīvais saldo salīdzinājumā ar janvāri uzlabojās par 3.7 milj. latu, jo samazinājās nerezidentu tiešo investīciju ienākumi un pieauga ārvalstīs nodarbināto rezidentu ienākumi. Ienākumu saldo kļuva pozitīvs un sedza 5.4% no preču negatīvā saldo.

Kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo salīdzinājumā ar janvāri pieauga par 1.0 milj. latu, jo palielinājās privātā sektora saņemto pārvedumu apjoms. Kārtējo pārvedumu saldo pieauga līdz 3.6 milj. latu un sedza 8.1% no preču negatīvā saldo.

Kapitāla un finanšu konta pozitīvais saldo bija 11.4 milj. latu.

Tiešo investīciju pozitīvais saldo bija 20.6 milj. latu un sedza tekošā konta negatīvo saldo. Nerezidenti Latvijas uzņēmumos tiešo investīciju veidā ieguldīja 21.3 milj. latu, galvenokārt – uzņēmumu citā kapitālā (10.2 milj. latu).

Portfeļieguldījumu negatīvais saldo sasniedza 68.8 milj. latu, jo Latvijas rezidenti palielināja ieguldījumus ārvalstīs un nerezidenti samazināja portfeļieguldījumus Latvijā. Latvijas bankas par 45.9 milj. latu kāpināja ieguldījumus ārvalstu vērtspapīros, galvenokārt – OECD valstu obligācijās un parādzīmēs. Savukārt nerezidenti par 23.2 milj. latu samazināja portfeļieguldījumus Latvijas valsts obligācijās.

Nerezidentu citi ieguldījumi Latvijā samazinājās par 58.9 milj. latu, bet rezidentu citi ieguldījumi ārvalstīs – par 140.4 milj. latu, tādējādi citu ieguldījumu saldo bija pozitīvs. Pārmaiņas skāra galvenokārt banku sektoru. Latvijas banku piesaistītie citi ieguldījumi saruka par 60.1 milj. latu – samazinājās no ārvalstīm piesaistītie noguldījumi (par 73.8 milj. latu) un bankas atmaksāja ārējos

ilgtermiņa un īstermiņa aizņēmumus. Savukārt banku citi pasīvi pieauga. Latvijas banku citi ieguldījumi ārvalstīs samazinājās par 153.9 milj. latu, jo saruka noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs (par 196.4 milj. latu). Vienlaikus bankas palielināja ārvalstu īstermiņa aizdevumus un portfeļieguldījumus. Par 16.0 milj. latu pieauga citu sektoru ieguldījumi ārvalstīs, jo palielinājās īstermiņa aizdevumi un noguldījumi kredītiestādēs.

Februārī Latvijā iekluda vairāk ārvalstu valūtas, nekā bija nepieciešams tekošā konta deficīta segšanai, un galvenokārt valūtas mijmaiņas darījumu rezultātā rezerves aktīvi palielinājās par 23.0 milj. latu.

MĒNEŠA MAKSĀJUMU BILANCE (PAMATRĀDĪTĀJI)

(milj. latu)

	Tekošais kants					Kapitāla kants	Finanšu kants					Novirze
	Preces	Pakalpojumi	Ienākumi	Kārtējie pārvedumi	Tiešās investīcijas		Portfeļieguldījumi	Citi ieguldījumi	Rezerves aktīvi			
2001												
I	-19.4	-43.2	22.6	-1.3	2.6	1.5	30.0	19.0	20.0	-31.5	22.4	-12.1
II	-12.3	-44.3	25.9	2.4	3.6	1.2	10.2	20.6	-68.8	81.4	-23.0	1.0

TEKOŠAIS KANTS UN KAPITĀLA KANTS

(milj. latu)

	Tekošais kants										Kapitāla kants	
	Preces		Pakalpojumi		Ienākumi		Kārtējie pārvedumi		Kredīts	Debets		
	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts	Debets				
2001												
I	188.1	207.5	103.9	147.1	63.9	41.3	12.9	14.2	7.4	4.8	2.7	1.2
II	201.1	213.4	115.8	160.1	63.7	37.8	13.1	10.6	8.6	4.9	1.9	0.8

FINANŠU KANTS. TIEŠĀS INVESTĪCIJAS UN PORTFEĻIEGULDĪJUMI

(milj. latu)

	Tiešās investīcijas		Portfeļieguldījumi											
			Līdzdalību apstiprinošie vērtspapīri				Parāda vērtspapīri							
	Ārvalstīs	Latvijā	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi			Pasīvi	Obligācijas un parādzīmes	Naudas tirgus instrumenti	Atvasinātie finanšu instrumenti	
2001														
I	-0.2	19.2	2.9	17.1	8.0	-0.1	-5.0	-21.3	16.3	0	17.2	17.2	0	0
II	-0.7	21.3	-45.5	-23.3	-8.4	-0.1	-37.2	-39.0	1.8	0	-23.2	-23.2	0	0

FINANŠU KANTS. CITI IEGULDĪJUMI

(milj. latu)

	Citi ieguldījumi									
			Monētārās iestādes		Valdība		Bankas		Citi sektori	
	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi	Aktīvi	Pasīvi
2001										
I	-72.2	40.7	0.4	-5.8	0.2	0.4	-69.5	45.3	-3.3	0.7
II	140.4	-58.9	2.4	-0.9	0.1	-0.4	153.9	-60.1	-16.0	2.3

Latvijas maksājumu bilances pamatrādītāji visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).